บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการบัญญัติโดยถือเอาผลของการกระทำ คือ ความตายของมนุษย์เป็นเกณฑ์ในการบัญญัติ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (มาตรา 288) ความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่มีเจตนา (มาตรา 290) และผู้ที่กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษสถานหนักตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ เหตุนี้ทางตำรากฎหมายได้บัญญัติความผิดที่เกี่ยวกับ “ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา” ต่างกับ “ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา” กล่าวคือ ผู้กระทำต้องมีเจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และเป็นเจตนาที่รุนแรงกว่าเจตนาทำร้าย คือ ต้องถึงขนาดร้ายแรงถึงขั้นเป็นเจตนาฆ่า[1] ส่วนความผิดที่มีเจตนาเพียงจะทำร้ายร่างกายแต่ไม่มีเจตนาที่จะฆ่าให้ตาย แต่ผลของการทำร้ายร่างกายของผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย เช่น ฟันศีรษะเขาหนักมือไป จนกระทั่งกะโหลกศีรษะแตก ถึงแก่ความตาย มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา[2] เป็นต้น การทำร้าย คือ เหตุ ความตายเป็นผล และความตายจะต้องเป็นผลมาจากการทำร้ายเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้ (มาตรา 63)

ปัญหาในการพิจารณาความผิดต่อชีวิตในความผิดฐานการทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 290 ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นหรือไม่ และการกระทำตามมาตรา 290 เป็นบทเบาของมาตรา 288 หรือไม่ และการพิจารณาองค์ประกอบของความผิดทั้งภายนอกและองค์ประกอบภายในของความผิดฐานทำร้ายร่างกายนั้น ว่าความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นตามมาตรา 39 ซึ่งอยู่ภาคลหุโทษ ส่วนความผิดที่กฎหมายเรียกว่า “ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย” คือ ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 295 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 มีองค์ประกอบภายนอกเป็นอย่างเดียวกัน ซึ่งเรื่องนี้มีนักกฎหมายให้ความเห็นต่างกัน ซึ่งในส่วนของ “ความผิดที่เป็นบทเบา”นี้ ก็คือ บทลงโทษธรรมดา โดยมีองค์ประกอบของความผิดทั้งองค์ประกอบภายนอก

---

[1] สัญชัย สัจจวานิส. *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง*. น. 9.

[2] หยุด แสงอุทัย. *กฎหมายอาญา ภาค 2-3*. น. 186.

และองค์ประกอบภายในที่เหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันในเรื่องผลของกากระทำที่ผู้กระทำต้องถูกลงโทษหรือต้องระวางโทษทางอาญาหนักเบาแตกต่างกันอย่างไร

การพิจารณาการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานการทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 290 จะต้องรับโทษหนักขึ้นหรือไม่ โดยมีนักกฎหมายให้แนวความเห็นที่แตกต่างกันในการนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอยู่สองแนวความคิดด้วยกัน ดังนี้แนวความคิดแรกเห็นว่า มาตรา 290 นี้เป็นความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาเป็นผลที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำความผิดตามมาตรา 295 ด้วย ซึ่งความสำคัญอยู่ที่ว่าผู้กระทำมิได้มีเจตนาฆ่าให้ตาย แต่มีเจตนาเพียงทำร้าย แต่ผลของการกระทำนั้นทำให้ผู้ถูกทำร้ายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผล ดังนั้นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลต้องพิจารณาตามมาตรา 63 และมาตรา 290 จึงไม่ใช่บทเบาของมาตรา 288 เป็นการรับโทษที่หนักขึ้น

ส่วนแนวความคิดที่สอง เห็นว่า การที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนาไว้ในมาตรา 290 ไม่ใช่ผลที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำความผิดตามมาตรา 295 เนื่องจากการทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต้องมีเจตนาให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ อาจผลักเบาๆ ไม่ถึงอันตรายแก่กายหรือจิตใจก็ได้ แต่มีผลถึงแก่ความตายก็เป็นกรณีตามมาตรา 290 ได้ การวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างการทำร้ายตามมาตรา 295 และผลคือความตายตามมาตรา 290 จึงไม่ใช้หลักเรื่องผลธรรมดาตามมาตรา 63 ต้องใช้หลัก “ผลโดยตรง”[3] และเป็นบทลงโทษที่เบาลงจากการกระทำให้คนตายถ้าไม่มีเจตนาฆ่า

การพิจารณาการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีการนำหลักของระบบกฎหมายของคอมมอนลอว์ (ประเทศอังกฤษ) และระบบซีวิลลอว์ (ประเทศเยอรมนี) มาวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นในระบบกฎหมายของไทย โดยในระบบคอมมอนลอว์ (ประเทศอังกฤษ) นี้ เป็นการแสวงหาหลักกฎหมายจากการข้อเท็จจริงในแต่ละคดี ส่วนระบบซีวิลลอว์(ประเทศเยอรมนี) เป็นการพัฒนาออกมาเป็นรูปทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น[4] การพิจารณาของทั้งสองระบบกฎหมายนี้ก็ต่างพยายามที่จะจัดระบบกฎหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษบุคคลทางอาญาและหลักเกณฑ์การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาที่แตกต่างกันไป

---

[3] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2551). *ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง*. น. 438.

[4] แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2527, ธันวาคม). “โครงสร้างความผิดอาญา : ความแตกต่างในระบบกฎหมาย.” *วารสารนิติศาสตร์*, 14(4).. น. 11.

แม้ว่าประเทศไทยจะใช้ระบบแบบประมวลกฎหมายในการพิจารณาคดีมาเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (ประเทศเยอรมนี) และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (ประเทศอังกฤษ) ที่ได้นำมาใช้เทียบเคียงใช้กับหลักกฎหมายของไทย ทำให้เกิดการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาของกฎหมายและหลักนิติวิธีในทางกฎหมายอาญา[5] มีความแตกต่างจากหลักกฎหมายอาญาของไทย โดยเฉพาะวินิจฉัยความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลที่เกิดขึ้น คือ ความตาย หรือไม่

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงทำการศึกษาค้นคว้า ความหมายของความผิดต่อชีวิต และขอบเขตของกฎหมายอาญาในประเทศไทยที่เป็นบทเบานี้ว่ามีองค์ประกอบความผิดแตกต่างกันอย่างไร ที่มาและความสำคัญของปัญหาว่ามีการพิจาณาวิเคราะห์ในเรื่องของความผิดต่อชีวิตที่เป็น “ความผิดที่เป็นบทเบา” นี้ว่าผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นหรือไม่ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักระบบกฎหมายของคอมมอนลอว์ (ประเทศอังกฤษ) และระบบซีวิลลอว์ (ประเทศเยอรมนี) ว่ามีลำดับองค์ประกอบของความรับผิดต่อชีวิตตามกฎหมายอาญาอย่างไร เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักการวินิจฉัยของไทย และเป็นแนวทางในการนำมาประกอบการศึกษาการพิจารณาความผิดต่อชีวิตตามกฎหมายไทยได้อย่างถูกต้อง และเป็นแนวทางที่จะมีความเข้าใจที่ชัดเจนในหลักเกณฑ์อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดและหลักทฤษฎีของระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์
2. เพื่อศึกษาหลักการวินิจฉัยความผิดทางอาญาของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความผิดต่อชีวิตและการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาในความผิดต่อชีวิตที่เป็น “ความผิดที่เป็นบทเบา” ของหลักเกณฑ์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

---

[5] แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2527, ธันวาคม). “โครงสร้างความผิดอาญา : ความแตกต่างในระบบกฎหมาย”. *วารสารนิติศาสตร์*. 14(4). น. 1.

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัญหาการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาในความผิดต่อชีวิตที่ผู้กระทำมิได้เจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามกฎหมายอาญาของไทยนี้ มีแนวความคิดทางกฎหมายที่ต่างกันอยู่สองฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเป็นแนวความคิดทางคอมมอนลอว์ โดยการนำหลักคำพิพากษาของศาลมาวินิจฉัยความรับผิดต่อชีวิตว่าเป็นความผิดที่มิใช่บทที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น แต่เป็นการลงโทษเบาลงจากการกระทำ ถ้าไม่มีเจตนาฆ่า มีเพียงเจตนาทำร้ายเท่านั้น ส่วนฝ่ายที่สองเป็นแนวความคิดทางซีวิลลอว์ เป็นการใช้หลักแบบประมวลกฎหมายมาวินิจฉัยความรับผิดต่อชีวิตว่าผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำความผิดต่อชีวิต ไม่ว่าจะมีเจตนาฆ่าหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เมื่อพิจารณาระบบกฎหมายของไทยแล้ว เป็นการพิจารณาวินิจฉัยแบบระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งเป็นการพิจารณาแบบเดียวกับระบบกฎหมายซีวิลลอว์

ดังนั้น การพิจารณาการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาของไทย ในเรื่องของการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาในความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายถึงแก่ความตายตามมาตรา 290 นี้ ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผล หรือตามหลักเกณฑ์ของ มาตรา 63 ที่ว่าผลของการกระทำความผิดใด ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลการกระทำนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้ ซึ่งศาลได้ยึดหลักอันนี้ในการพิจารณาความผิดฐานทำให้คนตายโดยไม่เจตนาและประมาท ซึ่งทั้งสองประการนั้น ต่างอาศัย ผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้จากกระทำนั้นๆ ตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นเกณฑ์พิจารณา และบทลงโทษตามมาตรา 290 นี้มิใช่เป็นลงโทษที่เบาลงจากการกระทำความผิดดังกล่าว จึงจะเป็นการกล่าวที่ถูกต้องตามหลักที่กฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องของความผิดต่อชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ดังนั้นการวินิจฉัยความรับผิดต่อชีวิตตามกฎหมายอาญาของไทย ควรวางหลักเกณฑ์หรือการบัญญัติความรับผิดทางอาญาให้ชัดเจนขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่มีอยู่ให้เกิดความชัดเจนและถูกต้องและเหมาะสมกับกฎหมายอาญาของไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา ความหมายของความรับผิดต่อชีวิตที่เป็นความผิดที่เป็นบทเบาตามกฎหมายอาญานี้ และจะศึกษาถึงหลักนิติวิธี หลักการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา รวมทั้งโครงสร้างของความรับผิดทางอาญาของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาจากเชิงเอกสารทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากตำราหนังสือ บทความกฎหมาย วิทยานิพนธ์ แนวคำพิพากษาของศาล ความเห็นของนักกฎหมาย และวารสารต่างๆ เพื่อที่จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบวิเคราะห์ของข้อแตกต่างของหลักกฎหมายของไทยและต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวความคิดและหลักทฤษฎีของระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์
2. ทำให้ทราบถึงหลักการวินิจฉัยความผิดต่อชีวิตที่เป็นความผิดทางอาญาของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงหลักในการกระทำความผิดต่อชีวิตและการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย
4. เป็นแนวทางในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาที่เป็นความผิดต่อชีวิต และการวางหลักเกณฑ์ของการวินิจฉัยการกระทำความผิดต่อชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามบทบัญญัติของกฎหมาย